

Kreativitet og bystyring

Søren Smidt-Jensen, Phd-Fellow, Royal Agr. University & Center for Strategic Urban
Research – Realdania Research, ssj@kvl.dk

Januar 2007

Kommentarer er velkomne!

Realdania Research

Forest & Landscape
Denmark
The Royal Veterinary and
Agricultural University

Department of Landscape
and Urbanism
Aarhus School of
Architecture

Institute of Geography
University of Copenhagen

Indledning

Efter at kultur, oplevelser og kreativitet (KOK) har konsolideret sig i diskussionen om, hvad der er vigtige udviklingsparametre for byer i videns- og oplevelsessamfundet, er der nu blandt såvel praktikere som forskere voksende interesse for hvordan bystyringen (governance) bedst kan organiseres og indrettes, så det ekstremt hypede potentiale i KOK rent faktisk kan realiseres i lokale kontekster. I mange af de byer, som satser på KOK, kan det iagttages, hvordan der udkrystalliserer sig et ny strategisk bypolitisk felt bestående af politikområder, strategier, netværk og aktører der ikke traditionelt har haft meget med hinanden at gøre. Det er især dele af politikområderne kultur-, erhvervs-, uddannelses- og forskningspolitik, som knyttes tættere sammen, hvilket organisatorisk bl.a. indebærer såvel nedbrygning som opbygning af netværk og institutioner.

I dette notat indleder jeg udforskningen af forskellige teorier og synspunkter om hvilke udfordringer og muligheder, som byer og bystyringen har ved at arbejde strategisk med KOK i videns- og oplevelsessamfundet. I dette notat koncentrerer jeg mig om den institutionalistiske tilgang som Healey (2004 & 2003) anlægger for at kunne forstå relationen mellem kreativitet og innovation på den ene side og former og praksisser indenfor bystyring (governance) på den anden side. Jeg går dels ned i en diskussion af hvordan bystyring potentielt kan bidrage til social og økonomisk kreativitet, og dels diskuteres det hvordan bystyringen i sig selv på kreativ vis kan transformere sine kapaciteter, så den understøtter kreativitet og innovation. I den sammenhæng uddybes også hvad der forstås ved begrebet styringskultur og hvilke karakteristika en styringskultur, der understøtter kreativitet og innovation kan have. Dermed indledes arbejdet med at etablere en teoretisk ramme, som skal anvendes til at forstå og begrebsliggøre bystyring i videns- og oplevelsessamfundet. Denne ramme vil senere blive brugt til at etablere en analyseramme, der kan anvendes i empiriske studier af byudviklingsstrategier og bypolitik i en dansk kontekst, hvor KOK er centralt placeret.

Kultur, oplevelser, kreativitet og byers udvikling

I byforskningen har opmærksomheden på den rolle, som kultur har for byers udvikling, vækst og livskvalitet for borgerne været voksende de senere år og der er efterhånden lavet utallige studier af, hvor central kultur er for byernes "renæssance" i videnssamfundet (for

en oversigt se Basset et al., 2005; Kunzmann, 2005; Evans, 2001; Hall, 2000; Verwijnen & Lehtovuori, 1999). Tidligere var kultur noget, der opstod, fordi der var et byliv, mens forholdet kultur og by i dag synes at være sat på hovedet i og med at kultur er blevet en dynamo for byers udvikling, dvs. logikken er at byer udvikler sig, hvis der er kultur (Bianchini & Parkinson, 1993). Uden tvivl er kultur derfor også

”... more and more the business of cities” (Zukin, 1995).

Featherstone og Scott har argumenteret, at sted (place), kultur og økonomi er blevet stærkt symbiotiske kategorier i den postfordistiske økonomi, hvilket indebærer, at ”kulturelt avancerede” byer får en stadig stærkere position i et nyt symbolsk urbant hierarki (Scott, 2001; Featherstone, 1991).

En af de mest slagkraftige påstande i diskussionen om hvad der er afgørende for byers vækst, attraktivitet og konkurrenceevne i videns- og oplevelsessamfundet er, at det er byernes ”menneskeklima”, som er vigtigst (Florida, 2002). Selvom byer har lufthavne, universiteter, god tilgængelighed, høj social service, osv. så er det ikke nødvendigvis nok for at være attraktive og bl.a. kunne tiltrække videnssamfundets måske vigtigste arbejdskraft, nemlig den kreative og innovative arbejdskraft. Byer skal også have kvaliteter, der giver oplevelser og stimulerer menneskers kreativitet. Det er beslutningstagere og planlæggere verden over blevet overbevist om – mange af dem som følge af læsning af bestsellerforfattere som Richard Florida eller Charles Landry, der har været blandt de stærkeste fortalere for dette synspunkt. Det er således blevet et overbevisende argument, at en levende by med kultur, oplevelser og kvaliteter der stimulerer kreativitet, er det man skal stræbe for at udvikle, hvis en by skal gøre sig håb om at være attraktiv i et samfund, der drives frem af viden og innovation og hvor mennesker i stigende grad efterspørger oplevelser (Jensen, 2006; Gullmann, 2005; Florida, 2002; Landry, 2000).

I diskussionen om relationen mellem kultur, kreativitet og oplevelser og byers udvikling har der dels været fokuseret på de konkurrencemæssige fordele, der kan opnås ved udvikling og udnyttelse af de kulturelle aktiver eller den kulturelle infrastruktur, som en by har, f.eks. som katalysatorer for byfornyelse og udvikling af kulturelle prestigeprojekter (operaer, koncertsale, museer, stadions, nye offentlige byrum, havnefronter, etc. (Basset et al., 2005; Evans, 2001; Hanningan, 1998). Diskussionen har i høj grad også handlet om den økonomiske værdi af kulturelle og kreative erhverv, som ofte er eller søges samlet i kreative kvarterer (Banks et al. 2000; Crewe & Beaverstock,

1998; Pratt, 1997). De kulturelle og kreative erhverv er af både beslutningstagere som forskere i stigende grad blevet opfattet som vigtige for økonomisk udvikling og beskæftigelse, især i lyset af økonomisk omstrukturering (Bianchini & Parkinson, 1993). Fordi de opfattes som en så vigtig kilde til økonomisk vækst promoveres relationerne mellem vidensintensiv erhvervsudvikling og kulturpolitik derfor mere og mere for på den måde at understøtte udviklingen af kreative miljøer. Herhjemme er mange byer også begyndt mere strategisk at overveje, hvordan de kan profitere på at udvikle den nuværende lokale kultur og skabe innovationer og nye produkter på basis af den eksisterende kultur, eventuelt i samarbejde med nogle af de vidensressourcer, som findes i byen eller i regionen (f.eks. Risø og Roskildefestivalen). I stadigt flere byers udviklingspolitikker er relationen mellem kultur, viden og erhvervsudvikling en af de udviklingsakser, der sættes på. En stor udfordring i det praktiske arbejde er at identificere den kultur og de vidensressourcer, som har udviklingspotentiale, at få overbevist de forskellige aktører om potentialet, og at få etableret nogle rammer, som potentialet kan udvikle sig i (Jørgensen, 2006).

Selvom der af mange praktikere og teoretikere også stilles spørgsmål ved hvor fantastisk KOK er at sætte på, er det imidlertid en kendsgerning, at KOK i de senere år i stigende grad har fundet vej ind i udviklingsstrategier for byer verden over, nærmest som en slags transversaler, der optræder i f.eks. byplanlægning, socialpolitik, turismepolitik, uddannelsespolitik og erhvervs politik. Kultur er derfor ved at blive en vigtig strategisk ressource og tildeles dermed et voksende ansvar for byers udvikling (Basset et al. 2005). Især er det iøjnefaldende at den urbane kulturpolitik har fået fornyet opmærksomhed og øget status:

”... in Europe, more than ever before, cities development strategies are often embedded in urban cultural policies as an integral element”
(Kulonpalo, 2005: 8).

Flere iagttagere har derfor peget på, at der sker en øget instrumentaliserings af kultur(politikken), dvs. at kultur bruges som et middel eller instrument til at nå mål, som egentlig hører hjemme i andre sfærer end den kulturelle (Eurocult, 2005: 31). Med den strategiske brug af KOK synes oplevelse og omsætning at have erstattet de oprindelige mål som den traditionelle kulturpolitik havde, bl.a. deltagelse, uddannelse og oplysning (Duelund, 2004). Der er imidlertid også blevet argumenteret for, at flere rationaler kan eksistere samtidig. Den moderne strategiske kulturpolitik kan, ifølge dem der forsvare dette synspunkt, godt have flere lag og være multirationel; blot fordi at kulturpolitik er

ved at konsolidere sig som en strategi for økonomisk udvikling, markedsføring af byer og fysisk byfornyelse, betyder det ikke, at de ”ældre” rationaler er blevet opgivet (Eurocult, 2005: 32; Bianchini, 1993). Ikke desto mindre oplever kulturadministrationer i mange europæiske byer, at der er kommet et større pres på den kulturelle sektor (og kulturadministrationen) for at vise, at de er økonomisk godt gående og f.eks. også kan levere målbare resultater:

”In many cultural administrations it is felt that the new strategic visions based on the promises of culture and the cultural sector as the provider of new economic growth are steering the cultural policy away from itself and towards something completely else that what is its traditional core focus areas.” (Kulonpalo, 2005: 10).

En af de planlægningsmetoder som muligvis har potentiale til at tilvejebringe en sameksistens af såvel ”velfærdsrationaler” som ”vækstrationaler”, og som mange byer i disse år finder inspiration i, er ”kulturplanlægningen”. Til forskel fra en traditionel kulturdreven byfornyelsespolitik og traditionel kulturpolitik, der baserer sig på en æstetisk definition af kultur som kunst, handler kulturplanlægning om en bred integration af kunst og kulturelle udtryk i revitaliseringen af byen og bylivet med en eksplicit indtænkning af et sted og stedets ressourcer. I kulturplanlægning opfattes kultur bredt som ”way of life” og ”kulturelle ressourcer” omfatter i denne forståelse:

- Kunst og medie, aktiviteter og institutioner
- Ungdomskultur, etniske minoriteter og andre ”communities of finterest”
- Den historiske arv, inklusiv arkæologi, gastronomi, lokale dialekter, ritualer, etc.
- Billeder og opfattelser af byen, både hvordan de opfattes af lokale og udefrakommende, hvordan de kan tolkes af forskellige befolkningsgrupper
- Det naturlige og bebyggede miljø
- Diversiteten og kvaliteten i forskellige faciliteter indenfor fritid, kultur, spisning, underholdning, etc.
- Lokalt miljø og institutioner for intellektuel og videnskabelig innovation, inklusiv højere læreanstalter og forskningsenheder i den private sektor
- Udvalget af lokale produkter og færdigheder indenfor f.eks. håndværk og service, m.m (Bianchini, 2004).

Denne brede og antropologisk-baserede kulturforståelse indbefatter således både håndgribelige og uhåndgribelige artefakter, hvilket kan siges at være en udfordring og måske endda en modsætning til en kulturpolitisk planlægning, som har en mere

sektorbaseret og snæver forståelse af kultur (modsatningerne er illustreret i nedenstående skema). Byer der ønsker at anvende kulturplanlægning, bør ifølge opskriften sætte kultur i fokus for byens udvikling og bruge kultur som en dimension der arbejdes med i alle dele af bypolitikken. Kulturplanlægning er således en stærkt holistisk og interdisciplinær tilgang, der kan ses som en udspringer af den tradition for radikal planlægning som bl.a. Jane Jacobs plæderede for i 1960'erne. Jacobs så bl.a. byen som et økosystem bestående af fysisk-økonomisk-etiske processer, der interagerede med hinanden i et naturligt flow, hvilket byplanlæggere med deres sektortænkning efter hendes mening var uegnede til at forstå (Ghilardi, 2004). Som fortalene for metoden gang på gang understregner, så er der ikke tale om planlægning for kultur, men snarere tale om en kulturel tilgang til byplanlægning og bypolitik (Ghilardi, 2004; Bianchini, 2004). Denne tilgang er imidlertid også blevet kraftigt kritiseret, bl.a. fordi kultur omfatter stort set alt, hvilket næsten gør begrebet meningsløst (Basset et al., 2004; Kulturplanlægning og kritikken uddybes i et senere notat).

Kulturpolitisk planlægning	Kulturel byplanlægning
Sektorbaseret	Geografisk defineret
Snæver kulturdefinition	Bred kulturdefinition
Kunst/kulturarv	Kulturelle ressourcer
Udvikling af kunst/kulturliv	Revitalisering af steder (byer) med socialt og økonomisk formål
Traditionelle kulturproducenter	Nye, ikke-hierarkiske bevægelser
Planlægning af kultur	Planlægning med kultur

Efter Skot-Hansen (2005).

Kreativitet og bystyring

I takt med at KOK kommer ind på en mere central plads på dagsordenen for byernes udvikling, synes der at udkrystallisere sig et nyt strategisk bypolitisk felt, hvor bl.a. kulturpolitik, erhvervs politik, byplanlægning og i visse tilfælde også flere politikområder miksес sammen, hvilket organisatorisk indebærer sammenfiltrering af flere netværk af aktører fra politikområder, der sjældent tidligere har haft meget med hinanden at gøre. Succes for denne nye organisering og praksis synes at være, at de aktører der agerer i det nye bypolitiske felt og i de nye netværk, som feltet struktureres af, formår at kombinere deres ressourcer, interagere med hinanden og skabe innovationer (Gertler, 2004;

Bradford, 2004), men det er, som pointeret af Bradford. stadigvæk uklart hvilke mekanismer, der får netop dette til at ske:

”It is evident that the creative cities agenda and new forms of cultural planning require collaboration among government departments, across levels of government, and among government, the private sector and community organisations. Less obvious are the mechanisms and processes needed for such multi-level, multipartite decision making” (Bradford, 2004: 13).

Uden at tillægge konteksten en determinerende kraft i forhold til styreform og dermed implicit påstå, at der er et “functional fit” mellem kontekst og form, synes overgangen til videns- og oplevelsessamfundet imidlertid at bidrage til en udfordring af det hensigtsmæssige i en alt for sektoropdelt bystyring, og tilskynder i stedet til åbenhed over for innovation og kreativitet i bystyringen (Healey, 2004) f.eks. ved at kombinere hidtidige fjerntliggende politikområder og i den forstand praktisere en mere tværgående eller grænseløs bystyring. Den eksplosive interesse for sammenhængen mellem “kreativitet” og byers udvikling, samt i det hele taget det komplekse sæt af udfordringer som byer i dag står overfor med overgangen til videns- og oplevelsessamfundet (uddybes senere), har således både blandt praktikere og teoretikere skærpet opmærksomhed på, hvordan byers styreformer udløser eller undertrykker kreativitet og innovation. Derfor er der øget opmærksomhed på nye kollaborative styreformer (collaborative governance) og på dynamikken i de arenaer, hvor deltagere der er uvante med hinanden, mødes i forsøget for at identificere fælles problemer og nye løsningsmodeller (Eurocult, 2005; Bradford, 2004; Healey, 2004). Der er også kommet øget fokus på byers *styringskultur* (governance culture) og hvilke interventioner, der kan transformere styringskulturer, så de generer en kapacitet til at understøtte kreativitet og innovation (Healey, 2004: 4).

Healey (2004) udvikler et analytisk skema til at kunne vurdere både forskellige former (modes) af kreativ bystyring og i hvilken grad eksperimenter udi nye styreformer kan spredes til en normal praksis i bystyringen. Hendes tilgang til bystyring og forandring i bystyring er neo-institutionalistisk og også præget af ideer fra interpretive policy-analyser (Fischer, 2003 og Hajer & Wagenaar, 2003 i Healey, 2004: 14). I dette perspektiv ses styringsinstitutioner

”... not as a set of formal organisations and procedures established in law and “followed through” in legally specified practices. Instead, by

institutions is meant the norms, standards and mores of a society or social group which shape both formal and informal ways of thinking and ways of acting. In this perspective, the "governance" institutions of a society are those values, norms and ways of acting which shape the realm of collective action – the relations between citizens, the regulation of individual behaviour in relation to wider social norms, the organisation of projects of collective endeavour." (Healey, 2004: 9).

Der er i dette kommunitaristiske perspektiv fokus på aktører, interaktive praksisser, arenaer, netværk, dannelsen og opløsningen af diskurser og praksiser, relationen mellem dybere kulturelle værdier og specifikke episoder i bystyringen, samt samspillet mellem specifikke aktørers handlinger og de bredere strukturerende vilkår. Bystyring ses hos Healey derfor som et generelt fænomen (Le Gales, 2002 i Healey, 2004) til forskel fra den forståelse af bystyring, som findes i diskussionen fra "government" til "governance", dvs. hendes bystyringsbegreb er yderst omfattende og inkluderer også aktører og processer langt fra det formelle beslutningssystem, hvilket er en kreativ – og muligvis innovativ – måde at forstå bystyring, men som naturligvis også skal underlægges en kritisk læsning.

Healeys interesse er at identificere hvilken slags mobilisering i hvilken institutionel kontekst, som kan hjælpe til at opbygge en kapacitet i bystyringen der bidrager til for det første at udløse snarere end at undertrykke kreative energier, for det andet som støtter innovative praksisser, for det tredje som er hinsides en snæver betragtning om hvad "udvikling" består i, og for det fjerde som understøtter, at forskellige aktører kommer til udtryk i bypolitikken (2004: 11). Hovedspørgsmålene er: Hvilken slags "bystyringsinfrastruktur" (governance infrastructure) har kapacitet til at udløse imaginative og innovative aktiviteter i by(regioner)? Og hvilke interventioner kan bidrage til at forandre styringskulturer, så de genererer denne kapacitet? For at besvare ovenstående spørgsmål opstiller hun indledningsvist en skelnen mellem tre forskellige betydninger, som kreativitet kan have i forbindelse med bystyring:

- *Kapacitet til kreativ bystyring.* Bystyringen skal besidde kvaliteter som indebærer en fleksibilitet til tilpasning af nye situationer, som en by kan komme i og som nærmest automatisk kan forandre sig når der er nye udfordringer. Her værdsættes det ikke-rutinerede, læringsevne, evnen til at trække nye ideer ind udefra og relatere dem til specifikke lokale situationer og evnen til eksperimentering værdsættes ligeledes.

- *Værdsætning af kreative søgeprocesser.* Bystyringen skal værdsætte kreative søgeprocesser, som leder til en berigelse af livet i form af f.eks. æstetiske og spirituelle kvaliteter i bylivet, snarere end bare søgninger der kan lede til materiel berigelse, hvilket efter visse iagttageres mening har været dominerende i det 20. århundrede (Landry, 2000 og Worpole and Greenhaulgh, 1999 i Healey, 2004).
- *Kreativitet som en proces i udarbejdelsen af et nyt produkt.* Produktet kan være f.eks. en ny styringspraksis, et kulturelt objekt (f.eks. en nyt kulturelt fyrtårnsprojekt) eller et nyt urbant locale.

Healey ønsker med denne skelnen at pege på en styringsmåde, som adskiller sig fra en regelorienteret administrativ tilgang, og som i stedet anerkender vigtigheden af innovation, eksperimentering og læring. I stedet for at have en snæver fokusering på effektivitet i ressourceforbruget, vil den kreative styringsmåde anerkende vigtigheden af redundans i adgangen til og brugen af ressourcer:

”Instead of an attitude of rule-following regulation and hierarchical reference to higher authorities, both within local governments and between local and higher levels of government this demands an attitude that recognises and encourages imaginative power and organisational energy and which understands that all policy interventions are more like risky bets than steps on a defined pathway to a specified future.” (Healey, 2004: 13).

I skemaet nedenfor præsenteres forskellige dimensioner af og former for bystyring, som Healey mener har kapacitet til at udløse de imaginative og innovative aktiviteter og holdninger. Blandt kendetegnene ved den kreative bystyring er, at på de forskelligartede og tilgængelige aktørarenaer, spændende fra byråd og omdrejningspunkter for innovation til lokalradio, foreninger og internettet, dvs. steder hvor mennesker kan mødes og diskutere emner, vil der være repræsentation fra mange dele af samfundet, som tager initiativer, udtrykker ideer og argumenterer for deres sag. De netværk der binder aktører sammen vil orienteret udad og interesseret i at udbringe nye ideer og samtidig parat til at absorbere nye ideer fra andre netværk. Sammensætningen af de centrale netværk vil afspejle en åben og gennemskuelig udvælgelsesproces og ændres i forhold til nye ideer og udfordringer. Styringspraksis opmuntrer til selvstyring og selvregulering uden dog at afgive ansvaret for en række opgaver, som vanskeligt kan udføres af selvstyrende enheder. Regulering vil give et minimum af grundlæggende regler for at beskytte sundhed, sikkerhed, miljø og individer og vil fungere i en faciliterende måde, der hjælper

med til at parter udvikler deres egne kapaciteter. Formelle regler og principper for ressourceflows vil værdsætte bottom-up processer, der vil være en anerkendelse af at risikabel og eksperimentel styring kan indebære ineffektivitet på kort sigt (redundans), det er en vane blandt nøglepersoner at kunne se potentialer i nye initiativer og nye ideer, etc.

Level	Dimension
Specific episodes	<ul style="list-style-type: none"> • Diverse range of actors • Open and diverse arenas • Stimulating, welcoming, respectful and knowledgeable ambiences; generative; insurgent potentials
Governance processes	<ul style="list-style-type: none"> • Diverse and mutually aware networks and coalitions; loosely-coupled; fluid • Open, transparent and fluid stakeholder selection processes • Open-minded, inclusive, informative and inventive discourses • Facilitative and experimental practices, supporting self-regulating processes • Laws, formal competences and ressource flow principles which value local initiative and encourage experiment
Governance culture	<ul style="list-style-type: none"> • Appreciation of diversity; focused around the concerns of multiple dayily live; emphasis on performance not conformance • Identity and open negotiation of values and ethics, beyond utilitarianism and consumerism; encouragement of open-minded tolerance and sensitivity • Self-regulative and distributive; supportive and constraining
<i>Kvaliteter ved kreativ bystyring. Healey (2004: 17)</i>	

Healey indrømmer, at denne udlægning af bystyring kan virke som en utopisk drøm, der er umulig at opnå i den virkelige verden (2004: 17), men påpeger at der er mange eksempler på bystyring, der indeholder disse karakteristika. Derfor ser Healey også værdien i dette skema som et diagnosticerende værktøj i forbindelse med en policy analyse, der kan afdække hvor langt bystyringen er i at realisere nogle af de værdier, som kendetegner en bystyring, der understøtter kreative ideer og praksisser. Healeys institutionalitets tilgang og konkret det ovenstående skema har til hensigt at kunne fungere som et værktøj til at analysere bystyring og de magtdynamikker, som arbejder i bystyringen. Ved at gennemføre en institutionel gennemgang (institutional audit) skal metoden kunne bidrage til at identificere barrierer, muligheder, ressourcer, aktører og arenaer der kan frembringe diskurser og praksisser, som kan føre til en styringskultur, der understøtter kreativitet og innovation (Healey, 2004; 17), eller som netop hindrer at denne udvikling sker. Målet for udviklingen af kreativitet og innovation i byens

styringsinstitutioner skal ikke være kun antallet af nye aktører eller nye arenaer, men i stedet bør fokus være på hvilke diskurser og praksisser, der udvikler sig, hvordan og hvorfor.

Opsummering

Til forskel fra Healey (2004), der beskæftiger sig med forholdet mellem bystyring og kreativitet og innovation, hvor de to sidste begreber forstås i en forholdsvis bred forstand, er jeg interesseret i at etablere en teoretisk ramme, der mere snævert kan bruges til at forstå og analysere hvordan kultur, oplevelser og kreativitet bruges strategisk i byernes udviklingspolitik og –initiativer. Dermed er jeg ikke udelukkende interesseret i hvordan bystyringen understøtter ”kreativitet” og ”innovation” (som Healey), men i stedet interesseret i at se forholdsvist snævert på hvordan kultur og oplevelser (og kreativitet), bliver brugt som strategiske aktiver for byens udvikling, hvilket ikke nødvendigvis kan knyttes sammen med ”kreativitet” og ”innovation” på den måde, som Healey gør det. Ydermere, så er jeg interesseret i at undgå en for svag og ringe afgrænset forståelse af ”bystyring”, hvilket Healey må klandres for at have. Mit fokus er på lokale beslutningstagere og den kommunale administration, samt de beslutningsnetværk, som governance-begrebet oftest omfatter. Derfor skal Healeys arbejde kun ses som en inspirationskilde.

Min teoretiske ramme skal også gøre det muligt for mig at diskutere og evaluere hvorvidt indholdet i den nye strategiske kulturplanlægning - eller lidt mere bredt ”bypolitikken” - i takt med overgangen til videns- og oplevelsessamfundet leder til en ændret balance mellem velfærds- og vækstprioritering. For at opbygge netop den del af min teoretiske ramme vil jeg – på et senere tidspunkt og dermed ikke i dette notat – tage udgangspunkt i diskussionen om den entreprenørielle lokalstat og implikationerne af entreprenørielle bypolitikker for andre politikområder, heriblandt velfærds- og kulturpolitikken (bl.a. Harvey, 1989; Jørgensen & Ærø, forthcoming; Fainstein, 2001; Ward, 2003; Raco, 1999; Clark et al., 2002; Keating & de Frantz, 2004).

Referencer

Bianchini, F. (2004) A crisis in urban creativity? Reflections on the cultural impacts of globalisation, and on the potential of urban cultural policies. Paper presented at the international symposium *The age of the city: challenges for creative cities*. Osaka, 7-10 February 2004.

Clark, T. N., R. Lloyd, K. K. Wong & P. Jain (2002) Amenities Drive Urban Growth. *Journal of Urban Affairs*, vol. 24, p. 493-515.

Fainstein, S. (2001) Competitiveness, Cohesion, and Governance: Their Implications for Social Justice. *International Journal of Urban and Regional Research*, vol. 25, s. 884.

Ghilardi, L. (2004) Cultural Planning: Thinking Strategically about Cultural Development. *Kulturforvalternes nyhedsbrev* nr. 15.

Gotham, K. F. (2005) Theorizing urban spectacles. *City*, vol. 9, nr. 2, p. 225-246.

Healey, P. (2004) Creativity and Urban Governance. *I Disp.* Nr. 158.
<http://www.nsl.ethz.ch/index.php/content/view/full/96/>

Jørgensen, G. & T. Ærø (forthcoming) Urban policy in the Nordic Countries and strategies for implementation. *European Planning Studies*.

Keating, M. & M. de Frantz (2004) Culture-led strategies for urban regeneration: a comparative perspective on Bilbao. *Intellect*, vol. 16, nr. 3, p. 187-194.

Ward, K. (2003) Entrepreneurial urbanism, state restructuring and civilizing „New“ East Manchester. *Area*, vol. 35, nr. 2, p. 116-127.

Raco, M. (1999) Researching the new urban governance: an examination of closure, access and complexities of institutional research. *Area*, vol. 31, nr. 3, p. 271-279.

Skot-Hansen, D. (2005) Kreative byer og kulturel byplanlægning. *I AKF-Nyt* nr. 4. 2005.